

Poniżej znajduje się lista zadań, których rozwiązanie stanowi jeden z elementów egzaminu. Należy w dowolnym terminie (ale nie później niż w dniu egzaminu ustnego) zaprezentować rozwiązanie jednego z podanych niżej zadań. Zadania mają charakter otwarty, czyli akceptowalne są także rozwiązania częściowe. Lista zadań będzie się wydłużać, w miarę wprowadzania na wykładzie nowego materiału.

Zadanie 1. Elementy orbitalne Układu Syriusza.

Układ Syriusza składa się z dwóch gwiazd: gwiazdy ciągu głównego (Syriusz A) oraz białego karła (Syriusz B). Zakładamy, że istnieje sposób, aby doprowadzić do eksplozji Syriusza B jako supernowa typu Ia, co doprowadzi w efekcie do zniknięcia składnika B układu podwójnego. Składnik A zacznie poruszać się po linii w przybliżeniu prostej w pewnym kierunku. Czy tor jego ruchu może trafić w otoczenie Układu Słonecznego? Należy wyszukać i użyć realistyczne elementy orbitalne układu Syriusza.

Zadanie 2. Wyznaczenie ewolucji elementów orbity na podstawie rozwiązania numerycznego.

Za pomocą metod numerycznych bardzo łatwo rozwiązać zagadnienie N-ciał, w szczególności problemy, w których orbita ma charakter eliptyczny z wolno zmieniającymi się parametrami. Zaproponować i zademonstrować skuteczność metod pozwalających na wyznaczenie ewolucji elementów orbity eliptycznej (a, e, i, T itd.) w czasie na podstawie znalezionej wcześniej rozwiązania numerycznego problemu N-ciał.

Zadanie 3. Sprawdzenie zakresu stosowalności przybliżenia ruchu na orbicie okręgiem o zadanej gęstości liniowej.

W teorii perturbacji dowodzi się, że w pewnych sytuacjach szybko orbitującą masę zaburzającą m można z powodzeniem zastąpić przy pomocy gęstości liniowej masy rozłożonej na trajektorii eliptycznej. Jest to szczególnie proste w przypadku orbity kołowej, którą zastępujemy jednorodnym okręgiem. W ten sposób zastępujemy rozwiązanie problemu N-ciał ruchem w zadanym potencjale okręgu. Zadanie polega na weryfikacji poprawności takiej metody.

Zadanie 4. Demonstracja przykładów orbit typu podkowa.

W ograniczonym kołowym zagadnieniu trzech ciał występują różne ciekawe orbity. Jedną z nich jest orbita typu „podkowa”. Zadanie polega na znalezieniu warunków początkowych, które zapoczątkują ruch trzeciego ciała po takiej orbicie, i rozwiązanie równań ruchu.

[1] http://en.wikipedia.org/wiki/Horseshoe_orbit

Zadanie 5.

Rozwiązać równania równowagi hydrostatycznej dla atmosfery o równaniu stanu w postaci izotermicznego gazu Van der Waalsa. Jak w obliczeniach uwzględnić możliwość skroplenia się gazu?

Zadanie 6.

Podać przykład substancji lub zaproponować aparaturę, która pozwoli na uzyskanie w warunkach laboratoryjnych „zwartego” obiektu (kula, sześcian itp.) o średniej gęstości co najmniej dwa razy przekraczającej gęstość metali takich jak złoto, platyna, uran czy wolfram, t.j. około 40000 kg/m^3 . Masa i objętość aparatury powinna być wliczona do średniej. Celem jest zbudowanie źródła pola grawitacyjnego do laboratoryjnego pomiaru stałej grawitacyjnej. Wytworzenie materii o dużej gęstości, np: poprzez kompresję nanosekundowymi impulsami lasera, nie jest zadowalającym rozwiązaniem.

Zadanie 7.

Na powierzchni masywnego obiektu o masie M i promieniu R usypujemy nieważki „kopiec” z materiału o współczynniku tarcia μ . Zakładamy, że kąt usypu wynosi $\text{tg } \mu$ względem lokalnego wektora natężenia pola grawitacyjnego $\mathbf{g}$. Jaki byłby kształt kopca w zależności od jego wysokości? Jak jest jego maksymalna możliwa wysokość?

Zadanie 8.

Polska Wikipedia podaje jako „Alternatywne modele Słońca” pseudonaukową, wręcz absurdalną teorię. Według niej, powierzchnia Słońca jest żelazna, a źródłem świecenia prąd płynący w ramieniu Galaktyki. Równocześnie nie wspomniano nawet słowem o kilkunastu niestandardowych modelach (podaje je np. Bahcall w podręczniku Neutrino Astrophysics), w tym tak egzotycznych jak ten z czarną dziurą w centrum podany przez S. Hawkinga. Zadanie polega na usunięciu całego powyższego podrozdziału z artykułu Słońce. Jeżeli opór sekty wikipedystów-hejterów okaże się nie do pokonania, to należy przynajmniej uzupełnić go o wszystkie 17 modeli alternatywnych podanych przez Bahcala i szczegółowo wyjaśnić nonsens modelu elektrycznego, w szczególności sprzeczność z obserwacjami neutrin słonecznych. Należy także zażądać podania nazwisk rzekomo popierających ten model astronomów i źródeł innych niż wydane przez samego pomysłodawcę książki lub artykuły obalające go.

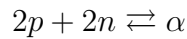
Zadanie 9.

Wykonać symulację Monte Carlo błędzenia przypadkowego fotonu od środka Słońca aż do jego powierzchni. Pokazać przykładowe trajektorie i oszacować czas niezbędny do pokonania drogi.

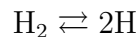
Zadanie 10.

Na wykładzie pokazano, jak obliczyć stopień jonizacji atomów wodoru w zależności od temperatury i gęstości. Wykonać i przedstawić wyniki obliczeń dla jednego z analogicznych procesów:

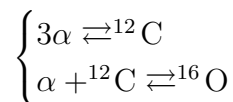
1. reakcja „dysocjacji” cząstek α (jąder atomu helu ${}^4\text{He}$) na protony i neutrony:

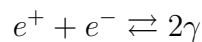
2. dysocjacja dwuatomowych molekuł, np: wodoru cząsteczkowego:

3. równowaga pomiędzy cząstkami α , węglem ${}^{12}\text{C}$ i tlenem ${}^{16}\text{O}$:

4. kreacja i anihilacja par elektron-pozyton e^+e^- :

Zadanie 11.

Obliczyć kształt widma neutrin dla spalającej wodor w cyklu pp lub/i CNO gwiazdy innej niż Słońce, ewentualnie Słońca na innym niż obecnie etapie ewolucji.

Zadanie 12.

Rozwiązać równania ewolucji ilości wodoru, deuteru, ${}^3\text{He}$ i ${}^4\text{He}$ w stałej temperaturze i gęstości. Uwzględnić pomijane zwykle w cyklu ppI reakcje termojądrowe, w szczególności pe^-p oraz $d + d \rightarrow {}^4\text{He}$. Rozważyć warunki zarówno bliskie jak i i odległe od panujących w Słońcu.

Szybkości reakcji, np: <http://ie.lbl.gov/astro/friedel.html>

Zadanie 13.

Za pomocą programu MESA obliczyć ewolucję gwiazdy o masie innej niż $1 M_\odot$, np: 10 lub $64 M_\odot$.

Zadanie 14.

Za pomocą programu MESA porównać ewolucję gwiazd różniących się tylko początkową metalicznością np: $Z=0.02$ oraz $Z=0.002$.

Zadanie 15.

Utworzyć animację pokazującą zmiany profilu $T - \rho$ w czasie dla gwiazdy o masie $1 M_{\odot}$.

Zadanie 16.

Za pomocą programu GR1D <http://www.stellarcollapse.org/codes.html> obliczyć przebieg kolapsu grawitacyjnego z hybrydowym równaniem stanu dla $\Gamma = 2$ (tzw. „miękki” EOS) oraz dla $\Gamma = 4$ („twardy” EOS) w obszarze powyżej gęstości jądra atomowego. Porównać ruch wytworzonej fali uderzeniowej.

Zadanie 17.

Równanie TOV opisuje poprawnie strukturę gwiazdy neutronowej. Zakładając, że równanie stanu to gaz neutronowy w $T = 0$, ustalić, który ze składników odróżniających równanie TOV od newtonowskiego ma decydujący wkład:

- geometria przestrzeni:

$$\frac{1}{r^2} \rightarrow \frac{1}{r(r - r_g)}$$

- ciśnienie:

$$m(r) \rightarrow m(r) + 4\pi r^3 P(r)$$

- różnica pomiędzy gęstością barionową („spoczynkową”) a całkowitą:

$$\rho(r) \rightarrow \rho(r) + \varepsilon(r)/c^2$$